

December 2025

de Craenkoerier

Voorzitter:**Plaatsvervangend voorzitter:**

Jos van Velthoven

j.vnvelthoven@gmail.com

Secretaris:

Ilva van Bommel

06-22 71 19 52

ilva@bommelandt.nl

Penningmeester:

Clasina de Wit

clasinadewit@live.nl

Verenigingsgebouw:

De Kroenekraan

Van Schoonvorstlaan 11

Soerendonck

Beheer Verenigingsgebouw:

Harrie Ruyten

06-48 42 84 20

ruytenhc@xs4all.nl

Webmaster IVN Cranendonck

Jan Alders

janalders05@gmail.com

Redactie Craenkoerier:

Monique v.d.

Konijnenburg

06-46 08 28 86

moniquevdko@hotmail.com

Werkgroepen**Schoolgidsen Budel:**

Ria Rijkers

0495-493420

crijkers705@gmail.com

Schoolgidsen Maarheeze:

Maria Bles

0495-591999

blesmaria@kpnplanet.nl

Uilen- en vogelwerkgroep:

Tjabine Guntlisbergen

06-23 55 89 16

vogelsincranendonck@outlook.com

Wandelwerkgroep:

Wiel Zentjens

06-57425661

w.zentjens@chello.nl

Cursuswerkgroep:

Wiel Zentjens

06-57425661

w.zentjens@chello.nl

Tuinwerkgroep:

VACATURE

Toon van Seggelen

06-23 39 51 43

a.seggelen50@gmail.com

Waar vind je ons verenigingsblad?

<https://www.ivn.nl/afdeling/cranendonck/afdelingsblad/>

Inhoud	
Afdeling Cranendonck.....	1
HIERBIJ DE LAATSTE GROET VAN ANNETTE	4
VAN DE BESTUURSTAFEL	5
DIGITALE CRAENKOERIER	5
WIJ HETEN WELKOM	5
BEDANKAVOND VRIJWILLIGERS	6
LEZINGEN	6
DE LEVENDIGE KRINGLOOPTUIN/ERF	6
KIJKEN NAAR PADDENSTOELEN	8
PLANTEN EN DIEREN UITGELICHT	10
DE WILG	10
UILEN-ENVOGELWERKGROEP	13
EERSTE BRAAKBALLENPLUIS FESTIJN	13
TUINWERKGROEP	14
DE BELEVINGSTUIN	14
SCHOOLGIDSEN	16
NAJAARSPROJECT: DE HEIDE	16
SCHOLENPROJECT, DE BODEM	19
VARIA.....	19
INSTINCT	19
DE LITERAIRE TUIN	20
PREDATIE OP ONZE VOEDERPLANK.....	21
NATUURFOTOGRAFIE	23
PADDENSTOELEN ZOEKEN	23
CURSUSSEN	25
INSECTENCURSUS 2026	25
CURSUS NATUUR IN DE KEMPEN	26
INTERESSANE WEBSITES.	27
PRESENTATIE WAARNEMINGEN KONING EIK.	29
VAN DE REDACTIETAFEL.	30

HIERBIJ DE LAATSTE GROET VAN ANNETTE.

*"als het met jullie goed gaat, gaat
het met mij ook goed"*

Het geeft een vreemd gevoel om dit voorwoord te gaan schrijven. Deze rol is voor Annette bedoeld, maar het heeft niet zo mogen zijn.

Onze voorzitter Annette heeft na een kort ziekbed afscheid moeten nemen van haar familie, vrienden, van het IVN en van het leven .

Annette was zoals we als IVN' ers haar kennen een authentiek mens. Met een eigen (wijze) manier van regelen en aanpakken van de zaken waar ze voor stond. Zowel de natuur als de mens stond voor haar centraal.

We zullen met veel respect en dankbaarheid aan haar denken voor haar inzet bij IVN Cranendonck.

Ze stond niet alleen als voorzitter van IVN Cranendonck actief in het vrijwilligersleven.

Ze was ook maatschappelijk betrokken bij vele anderen activiteiten zoals bij de Mijl van Mares, de Goede doelen week en Os Thoes .

Dank namens de familie en van Annette zelf voor de vele kaarten, bloemen en, toen het nog ging, voor de bezoeken.

Ook dank aan de vele IVN leden bij het afscheid van Annette.

Annette tot ziens en hopelijk heb je nu weer rust bij je man Dick.

Bestuur IVN Cranendonck, Jos van Velthoven

VAN DE BESTUURSTAFEL

DIGITALE CRAENKOERIER

Ook de Craenkoerier is aan verjonging toe.

Tijdens verschillende overleggen hebben we besproken wat de voordelen zijn van een digitale Craenkoerier ten opzichte van de papieren versie.

We zijn tot de conclusie gekomen dat een digitale stap in de loop van 2026 een logische en positieve voortzetting is van de ingeslagen digitale weg van informatie-uitwisseling.

Met een digitale Craenkoerier dragen we bij aan onze IVN-doelen: we sparen het milieu én verminderen papiergebruik. Daarnaast stijgen de drukkosten en zou het bezorgen van de papieren versie wellicht moeten worden uitbesteed, wat tot hogere contributie zou leiden. Door digitaal te gaan, kunnen we dit voorkomen.

De vertrouwde, toegankelijke manier waarop iedereen betrokken blijft bij IVN Cranendonck blijft natuurlijk behouden, alleen in een eigentijdse, duurzamere vorm. Met groene groet, **Bestuur IVN Cranendonck** *Jos van Velthoven*

WIJ HETEN WELKOM

- Gerda Louwers
- Jos Verheijden
- Cora van de Velden
- Josien de Louw
- Johan Verrest
- Joey Kemp
- Elyanne Dreezen
- Betty Raijmakers

Wij hopen jullie snel bij een van onze activiteiten te ontmoeten.

BEDANKAVOND VRIJWILLIGERS

19 september hebben we met een grote groep vrijwilligers bij elkaar gezeten voor een gezellige avond.

Het was een afsluitende bedankavond voor de inzet van allen bij het 25 jubileum van ons IVN.

Toch was het een feestavond met een rauw randje.

Immers kon onze voorzitter Annette, die de kar heeft getrokken om er een mooi jubileumjaar van te maken, zelf niet aanwezig zijn.

Jos opende de feestavond. De vrijwilligers konden elkaar weer ontmoeten en genieten van een heerlijk buffet. Halverwege de avond was er nog een muzikale bingo met woorden, die gerelateerd zijn aan de natuur. Georganiseerd door Ria en met vol enthousiasme en zingende IVN-ers ontvangen.

En de winnaar was..... Het was wederom een geslaagde, gezellige avond.

Monique van de Konijnenburg

LEZINGEN

DE LEVENDIGE KRINGLOOPTUIN/ERF

Het thema van deze lezing was het optimaliseren van de leefgebieden voor verschillende soorten flora en fauna op een stuk grond. Of het nu een groot erf is of een tuin.

Op 5 november waren we met zo'n 25 personen om te luisteren naar deze informatieve lezing. Peter Kerkhofs vertelde en legde uit hoe je de biodiversiteit op een goede manier kunt bevorderen. Hij legt dit uit aan de hand van voorbeelden van uilen en torenvalken, vlinders en bijen.

Als sleutelbegrip moeten we op de **4 V's** letten

- **Voedsel.** Zonder voedsel geen leven
- **Voortplanting.** Als er geen jongen komen, houdt het leven op.
- **Veiligheid.** De kans om opgevreten te worden moet niet te groot zijn.
- **Verbinding.** Er moet een verbinding zijn tussen de V's

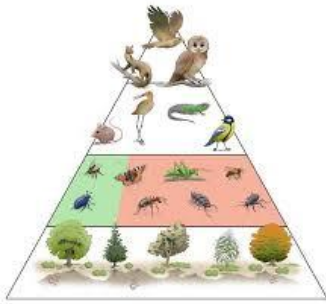
Het klinkt allemaal zo logisch, zeker als je aan de voorbeelden denkt die Peter vertelde. Zoals het voorbeeld bij de vlinders.

Wij planten vlinderstruiken voor de nectar voor de vlinder. (Voedsel)

De vlinder legt eitjes, maar de rups die uit het eitje komt moet wel eten!

De rups eet planten, bv de brandnetel. Als die er niet staat (Verbinding) , stopt de cyclus. (Voortplanting)

Wil je vlinders, dan moet je dus rekening houden met deze sleutelfactoren.

De voedselpiramide.

De vlinder eet de nectar, de rups het blad, de koolmees de rups, de sperwer of slechtvalk de koolmees.

Een ander voorbeeld zijn de vele geplaatste uilenkasten. Slechts 35% bezetting.

Is er wel genoeg voedsel als alle kasten gevuld zouden zijn?

Peter geeft ook voorbeelden hoe wij op grotere terreinen bv. op de erven, maar ook in onze tuinen een bijdrage kunnen leveren aan een grotere biodiversiteit.

* Plant fruitbomen. Insecten komen daarop af, vogels, dus voer.

* Plant gemengde hagen en heggen. Meidoorn, haagbeuk, inlandse vogelkers, kardinaalsmuts (Euonymus) 70/80 cm hoog, niet te breed.

* Zaai bermen in met een (goed) bloemen-mengsels, afgevalen bladeren gaan de borders in geen kunstmest en beperk het maaien.

* Zorg voor een **bloeihoog**. Dat betekent dat je ervoor zorgt dat er in elk seizoen bloeiende planten staan. De Hedera (klimop) bijvoorbeeld bloeit aan het eind van het seizoen, als andere planten al aan het afsterven zijn, maar biedt tevens beschutting, nestruimte en voldoende voedsel.

Voedsel Voortplanting **Veiligheid** Verbinding !

Tot slot vertelt Peter nog iets over **de bij** (350 soorten in Nederland!) het verschil met de zweefvlieg (aantal vleugels). Hij geeft ons de tip om op de **site van Naturalis** te kijken voor het determineren van o.a. bijen.

[Bijen | Natuurwijzer](#)

Voor meer informatie lagen er diverse clubbladen verspreid op de tafels ter inzage. Het was een interessante avond. **Monique van de Konijnenburg**

KIJKEN NAAR PADDENSTOELEN

Met een enthousiaste groep luisteraars van zo'n 26 personen luisteren we op 12 november naar Gerard Compiet.

Hij begint de lezing met de moeilijkheid van het determineren van paddenstoelen.

Er zijn er meer dan 5000 soorten, zij moeten microscopisch op naam gebracht worden. Onder de microscoop dus. Veel mycologen zijn het niet altijd met elkaar eens.

Paddenstoelen hebben verschillende stadia van uiterlijk, wat verwarrend kan werken. Ze kunnen verbleken en tijdens hun levenscyclus veranderen ze van vorm.

Je kunt zo gemakkelijk op het "verkeerde been" gezet worden bij het bepalen van de soort.

Het is dus belangrijk de paddenstoelen in hun verschillende stadia te volgen!
Voorbeelden

Paddenstoelen zijn er in allerlei formaten.

Van het
meniezwammetje
0,2 – 0,4 mm tot
een *reuzenbovist*
van zo'n 1m br. en
60 kg zwaar

Gerard vertelt verder.

Een paddenstoel is géén plant, maar een schimmel. Zij kunnen niet hun eigen voedsel produceren. Hoe komt de paddenstoel dan aan zijn "voedsel"

Dan kan de volgende indeling gemaakt worden:

1. In symbiose met planten en/of bomen. **De Symbionten**
2. Door afbraak van organisch materiaal. **De Saprofyten.**
3. Of ten koste van levende planten. **De Parasieten .**

De Symbionten

De schimmeldraden omgroeien dunne boomwortels. Ze nemen daarbij de suikers uit de boomwortels op en geven voedingsstoffen af aan de boom.

Hierdoor kan het netwerk van schimmeldraden groeien en kunnen er vruchtlichamen (paddenstoelen) worden gevormd. Vaak staan ze bij bepaalde boomsoorten.

Voorbeeld is de *knolamaniet* (Zeer giftig!!!) Deze paddenstoel groeit voornamelijk onder eikenbomen, maar ook bij beuken, hazelaars en kastanjabomen.

De Saprofyten

Zij ruimen rottend organisch materiaal en dood hout op. Zij zijn niet gebonden aan een bepaalde boomsoort. Voorbeeld is het *kleeveerige koraalzwammetje*.

De Parasieten .

Deze zwammen leven ten koste van hun gastheer. Je ziet ze vaak op bomen die al in een mindere conditie zijn. De zwamvlok op het nog levende hout verzwakt de boom verder tot hij sterft. De *echte tonderzwam*.

Gerard vertelt verder over de levenscyclus van een zwam. Die begint met de sporen, die o.a. door de wind, regendruppels, vliegen, verspreid worden. Op een vochtige plek uitgroeien tot schimmeldraden. Deze vormen de zwamvlok (het mycelium) die voedingsstoffen onttrekt en vocht opslaat, wat leidt tot de ontwikkeling van vruchtlichamen, de zichtbare paddenstoelen. Deze vruchtlichamen produceren vervolgens weer de sporen, zodat de cyclus weer opnieuw kan beginnen.

Ook paddenstoelen worden voor hun voortbestaan bedreigd, door verdroging, vermesting en verzuring van de grond.

Net zoals wij voederplanken en bijenhôtels hebben, zouden we voor het voortbestaan van de zwammen ook een dood stuk hout in de tuin kunnen laten liggen, inlandse planten en struiken zetten en geen mest gebruiken.

Tot slot geeft Gerard ons nog wat tips, voor het vinden van nog meer goede informatie . [Nederlandse Mycologische Vereniging](#)

En de KNNV, <https://knnvuitgeverij.nl/> waar o.a. de basisgids paddenstoelen te koop is. Het was weer een leerzame avond.

Op 16 november was er in combinatie met deze lezing een

paddenstoelenexcursie georganiseerd in het natuurgebied De Pan.

Hier waren zo'n 12 enthousiaste IVN-ers op af gekomen. Samen werd er gezocht, gekeken en gepraat over de paddenstoelen die werden ontdekt.

De wandeling was echt een toegevoegde waarde op de interessante lezing.

Monique van de Konijnenburg

PLANTEN EN DIEREN UITGELICHT

DE WILG

De Latijnse naam van wilg is *Salix*. Afgeleid van nabij water in het Keltisch. Er zijn vele soorten wilgen onder andere de boswilg, bittere wilg, geoorde wilg, kraakwilg, kruipwilg, katwilg, treurwilg, schietwilg en knotwilg. Uit al deze soorten zijn nog tientallen bastaarden ontstaan door onderlinge kruisingen. De meeste groeien langs beken, sloten, wegen en moeraslanden en houden van nattere gronden. De wilg is **tweehuizig**, dat betekent.

Er zijn alleen vrouwelijke planten en alleen mannelijke planten. De vrouwelijke planten hebben pluusjes met stampers en de mannelijke pluusjes hebben geel stuifmeel.

Ze worden door de wind bestoven, men noemt ze dan **windbestuivers**. Zij hebben dan ook veel stuifmeel, zoals ook de hazelaar.

Als een vrouwelijk bestoven pluus op de grond valt en binnen 24 uur vocht krijgt, ontstaat er een nieuw plantje dat op een jaar tijd wel meer dan 1 meter hoog kan worden.

Ze worden daarom tot de **pionier-bomen** gerekend.

Na 10 tot 20 jaar verdwijnen deze bomen, vooral door ziektes en komen er andere bomen zoals es, els en populier voor in de plaats.

De grijze zandbij verzamelt het stuifmeel van de wilg als voedsel voor haar larven in de nestholten in de grond. Ook andere voorjaarsbijen verzamelen het stuifmeel

In de sierteelt worden wilgentenen (stengels van 120 tot 180cm) gebruikt voor het enten van treurkatjes evenals andere variëteiten, zoals de Nishiki wilg een soort met kleine bonte bladeren.

Aan het einde van de twintigste eeuw stond in ieder tuintje wel een geënte wilg in de tuin.

De schietwilg (*Salix alba*) heeft langwerpige lancetvormige bladeren, die aan de onderkant bezet zijn met zijdeachtige haren. Deze boom kan wel 20 meter hoog worden. Als je dan de schors van deze boom bekijkt, zie je de nerven van de bast schuin afdraaien. Dit komt

door het zachte hout van de wilg, waarop de wind zijn invloed heeft gehad. De torsiekrachten van de wind.

Men kan een wilg gemakkelijk vermeerderen door een tak in de grond of in een vaas met water te steken, waarbij deze tak dan wortels vormt.

Een knotwilg is een schietwilg, die op een bepaalde hoogte, meestal 2 meter, is afgezaagd. Ze staan dikwijls langs beken, sloten en wegen. Vroeger had de boer die aan de weg grensde met zijn perceel het recht van knotten en productie van de bomen. De wilgentenen werden gebruikt als bonenstaken, erwtenrijshout, vlechten van manden en korven en in beschoeiingen en tuinomheiningen.

Als men de dikkere takken als weide afzettingen gebruikte sloeg men die ondersteboven in de grond om uitloop en vastgroeien te voorkomen. In de uiterwaarden heb je kwekerijen van wilgentenen, die ook wel grienden genoemd worden. Van deze tenen maakt men matten die dienden als dijkverzwaring.

In de bast van de wilg zit een geneeskrachtige stof salicine genaamd, die gebruikt wordt bij het produceren van aspirine. De knotwilg dient om de 3 tot 5 jaren geknot te worden om een bacterie, de watermerkiekte, te voorkomen. Een knotwilg wordt niet ouder dan 50 jaar. Doordat het hout van binnen zacht is, rot dit dikwijls weg en ontstaan er allerlei holtes in de boom. Hier maken vele dieren zoals de muis en steenuil gebruik van om in te nestelen. Doordat de wind en vogels allerlei zaden in de holtes verspreiden ziet men allerlei planten zoals vlier, lijsterbes, grassen en paardenbloemen in deze holtes verschijnen.

De wilgenbast mug legt eitjes in de bast van de wilg. De vogels pikken deze eitjes en larven en daardoor wordt de bast flink beschadigd.

Als men tussen de grote rivieren van Nederland reist zie je vele knotwilgen. Let er dan maar op of ze al geknot zijn hetgeen in de wintertijd gebeurt. Ook ziet men bij grotere vennen en vaarten gele treurwilgen staan. Geniet van deze mooie uitzichten!

Toon van Seggelen

UILEN-ENVOGELWERKGROEP

EERSTE BRAAKBALLENPLUIS FESTIJN

Uitgerekend een dag voor het overlijden van Annette vond het eerste Braakballen Pluis Festijn plaats in ons verenigingsgebouw.

Via de Cranendonckse basisscholen werd de aankondiging gedaan voor hun leerlingen. 15 kinderen en dito ouders kregen vooraf uitleg en daarna pluizen geblazen. Met een pincet, prikkers, loepje en 1 braakbal waren allen 45 minuten met enorm veel concentratie en focus volledig in de uilenballenwereld. Prachtig om te zien!

Na afloop ontvingen ze een officieel Braakballen Pluis Inspecteursdiploma aangevuld met kleurplaten en natuureducatie.

Enkele keerden daarna huiswaarts, maar anderen bezochten nog de belevingstuin, waar het blote voetenpad weer enkele tenen mocht begroeten.

Volgend jaar weer pluizen en danken de scholen voor het delen van onze oproep en alle kinderen en ouders én oma voor hun enthousiasme.

Tjabine Guntlisbergen

2026 HET JAAR VAN DE STEENUIL We gaan volgend jaar aandacht besteden aan de steenuil, het kleinste uiltje van Nederland en ook het meest populaire zeker vanwege de eenvoudige benaderbaarheid.

Deze zogezegd 'aai'mabele uil, als vertegenwoordiger van alle uilen, zal centraal staan. In Noord-Brabant gaat het met deze soort redelijk maar we zien landelijk een tendens dat hun leefomgeving en

voedselgebied steeds beperkter wordt (*lees artikel: De levendige kringloop-zó werkt alles samen*).

De ontwikkeling van donsjongen naar takkeling en uiteindelijk vliegvlug zijn in iedere fase cruciaal en zal nader uitgewerkt worden.

Wat betreft het jaar van de torenvalk, die in 75 jaar tijd met 75% is afgenomen!!, kan ik vaststellen dat in ons monitorgebied met 21 nestkasten het aantal t.o.v. vorig jaar ongeveer gelijk is gebleven (30 jongen) maar het jaar daarvoor in 2023 waren er ongeveer 45 jongen wat helaas een significante achteruitgang is. Ook dit valt of staat zoals met overigens alle flora en fauna met hun leefomgeving en aanbod. Benieuwd naar de uiteindelijke resultaten? Ga naar www.sovon.nl

CADEAU VOOR CRANENDONCKSE BASISSCHOLEN

Wij hebben vanwege ons jubileum per school 5 zangvogelnestkasten kado gedaan ter educatie, natuurbeleving en het stimuleren van vogel'liefde'. De

kasten zijn vervaardigd door Tinus van Gogh en afgenomen door 5 basisscholen. Wij wensen alle scholen veel succes en hopen op succesvolle broedsels. Op de foto, juf Demi met een opgepimpt kastje met een geschilderd door Maria Bles **Tjabine Guntlisbergen**

AGENDA

- Nationale Tuinvogeltelling: 30 januari t/m 1 februari
- Beleef de Lente: begin maart (exacte datum niet bekend)
- Iedere 3^e zaterdag van de maand: vogelwandelingen

TUINWERKGROEP DE BELEVINGSTUIN

Vanaf 1 november gaat de belevingstuin in de winterrust. De planten en bomen stoppen met groeien en de tuinwerk- groep stopt met werken.

Er is dit jaar weer veel gedaan in de tuin. Dankzij een nieuwe bosmaaier kon er een mooi graspad worden gemaakt door de bostuin.

Telkens worden er nieuwe onderdelen ingevoegd op het blotevoeten pad. De beoogde wilde plantentuin wordt omgevormd tot een strook waar het bodemleven uitgebreid aan bod komt. Er liggen al dode bomen en stukken hout.

Er zijn diverse soorten varens geplant en door de naambordjes weet je ook welke varens er voor je neus staat. In de zandcirkel in het midden zijn extra maaskeien gelegd en deze blijken een bron van inspiratie te zijn voor spelende kinderen.

Het schuurtje en onze keet zijn keurig opgeruimd en schoongemaakt en al het gereedschap is nagekeken. De winter kan beginnen.

Plannen hebben we te over.

De geurtuin die opgehoogd zou worden is nog even plat als voorheen: het benodigde zand is nog niet gearriveerd. De nieuwe wilde plantentuin komt aan de overkant van het wandelpad. Er moet daar eerst gefreesd worden en overtollig groen en wortels van kweekgras worden afgevoerd, voordat de vele wilde planten, die her en der in de tuinen van de tuingroepleden staan te wachten, kunnen worden geplant.

In de bodemdierentuin komen nog meer voorzieningen waar de beestjes zich op kunnen uitleven.

Onze grote wens: een vlinder in de poel en een pompje om meer met water te kunnen doen. Dat zal nog wel even duren.

Veel dank aan iedereen die dit jaar heeft meegewerkt om de belevingstuin er tiptop te laten uitzien: Toon, Angela, Andre, Monique, Theo, Frans,

Jos, Wiel, Harrie, Ellie, Ilva. **Nel Meulman**

SCHOOLGIDSEN

NAJAARSPROJECT: DE HEIDE.

In de periode van 16 september t/m 8 oktober hebben de schoolgidsen afd. Budel het heideproject verzorgd voor de leerlingen van de groepen 6 en 7 van de basisscholen in Budel en Budel-Schoot.

Ter voorbereiding werd een nieuwe wandeling uitgezet op de Gastelse heide met als startpunt de parkeerplaats op het einde van de Kluisweg. Dit startpunt is namelijk goed bereikbaar voor fietsen en auto's.

Naast de parkeerplaats staat een mooi bord met een plattegrond van het Leenderbos. Dat werd gebruikt als startpunt van de wandeling.

Met een overzichtskaart van zo'n 100 jaar geleden van hetzelfde gebied, konden we de kinderen duidelijk laten zien dat het heidegebied behoorlijk ingekrompen is.

De straatnamen Heikant en Heikantstraat geven de grenzen aan tot hoever het heidegebied destijds reikte.

De wandeling van zo'n 1,5 uur, die daarna volgde, gaf de kinderen voldoende gelegenheid om van alles te zoeken, te proeven en te bekijken.

Halverwege de wandeling kregen de kinderen een eierdoos met een kaartje erin wat ze konden gaan zoeken. Daar werd enthousiast gebruik van gemaakt.

Soms ook te enthousiast, want het paste niet altijd in de eierdoos 😊

Hieronder wat korte verslagen van de schoolgidsen.

SCHOOLGIDS *Riek Janssen:*

Tijdens één van de heidewandelingen met de kinderen, die heel geïnteresseerd meededen, vergiste ik mij in een afslag. We liepen te ver door. Dan maar midden over een ruig veld de doorsteek maken. Hoe verder we kwamen hoe duidelijker het werd dat het niet zomaar zou lukken. Opeens zagen we een jonge ree voorbijschieten. Die kon blijkbaar ook niet verder want hij keerde terug. Prachtig vonden de kinderen dat. Wij moesten uiteindelijk door een best diepe greppel, omringd door o.a. braamstruiken en netels, om weer op het goede pad te komen. Gelukkig was er als begeleider een vader van één van de kinderen. Hij hielp ons allemaal door de takken en prikkers heen. De kinderen vonden dat wij echt een avontuur hadden beleefd. Dat zouden de anderen niet hebben dachten ze.

SCHOOLGIDS *Corrie Fleuren:*

We hebben salamanders gezien en een gele-streep-pad. De kinderen waren heel enthousiast. We hebben lekker in de natuur gewandeld en het was leerzaam. Op de terugweg het zoekspel met de eierdoos was fijn om de aandacht erbij te houden!

SCHOOLGIDS *Ria Rijkers:*

Vrijdagmiddag 19 september gewandeld met groep 6 van de Boogurt. Een vrijdagmiddag en 27 graden! Uitzonderlijk warm en dat was te merken aan de kinderen. Ze begonnen heel enthousiast en vonden vanalles. Maar halverwege sloeg de vermoeidheid toe. Gelukkig bracht de te vullen eierdoos uitkomst en wilden ze die maar al te graag vullen. We hadden de wandeling iets ingekort en enkele jongens ontdekten naast het pad een dood schaap. Gelukkig was het geen schaap maar alleen een hoopje schapenwol.

Wel spannend om aan de andere groepjes te vertellen.

Het laatste stukje wandeling liet veel insecten zien in de verhoogde randen naast het pad. Dit dankzij het warme weer. Prachtig om te zien!

Helaas was de aandacht van de kinderen verdwenen. Aan de gevulde eierdoos te zien was het uiteindelijk een leerzame wandeling.

SCHOOLGIDS *Wiel Zentjens*:

Aan het begin van het zandpad, aan de rechterkant staat een heel mooie grote eik, waar de takken op de grond hangen en waar kinderen mooi kunnen kijken naar allerlei gallen en andere sporen.

Als je aan de linkerkant van het zandpad loopt, loop je aan het eind tegen een den aan, waar een paar *harsbuilen* van **de harsbuilmot** (nachtvlinder) zitten. Ook een galvorming door het leggen van een eitje, waarbij het rupsje een keer overwintert. Even daarvoor zie je een Amerikaanse vogelkers, waar wespen en ook Atalanta's graag komen snoepen van de overrijpe zwarte bessen.

Daar zie je ook op het zandpad de nestjes van de larve van **de zandloopkever**, die bij maken/vergroten van het nest korreltjes zand naar buiten gooit.

De larve vangt kleine beestjes, zoals mieren die langs zijn nest lopen.

En zo vind je meer sporen, zoals van mestkevers, reeën, graafsporen, konijnenkeutels, vossenpoep, enz.

Ook zagen we korstmossen, rode beker- en lucifermossen en rendiermossen.

Wat je nu ook regelmatig ziet op de eik zijn de **slakrupsen** een klein groene ovale rups met paars-rode streepjes (zie foto), en de naam zegt het al, geen buikpoten maar een (slijmerige) zool, zoals een slak waarmee ze zich verplaatsen. De rups zit aan de onderkant van het blad en eet de top van een eikenblaadje helemaal op.

We kunnen terugkijken op een geslaagd najaarsproject op de Gastelse heide.

Onze volgende activiteiten zijn:

- ✓ Maart 2026: de Boomfeestdag
- ✓ Juni 2026: project Water.

Interesse om een keertje aan te sluiten? Laat het ons weten!

Namens de schoolgidsen afd. Budel **Ria Rijkers** (ivnschoolgidsencranendonck)

SCHOLENPROJECT, DE BODEM.

17 – 30 september 2025

Het project vond plaats in het Cranendonckse Bos en in de IVN Belevingstuin

Er waren 210 kinderen uit de bovenbouwgroepen 5-6-7. Totaal hebben we 8 fijne wandelingen gedaan, met mooi en droog weer.

Met 10 schoolgidsen zijn we op pad geweest. Na de wandeling zijn er tijdens de altijd gezellige nazit allerlei ervaringen en belevenissen in ons wandelschrift genoteerd.

Vindt hieronder een ‘klein’ uittreksel.

Jim zag een volwassen vos en vond de Zwarte Kogel (zie foto's)

Door loepjes kijken is zoals gewoonlijk een groot succes: stenen-zand-bladgal-kruispin-mier.....Er was grote belangstelling voor beestjes door enthousiaste kinderen, die op school voorbereid waren met de PowerPoint Bodem. Marie vond een prachtig grote sprinkhaan.

Elly zag allerlei kevers, de uitleg over spreuwenpotten bij de kasteelruïne maakte indruk, enorme verbazing over zo veel verschillende soorten ondergrond in het Blote Voeten Pad, met dank aan de werkploeg van de Belevingstuin.

De zeer geïnteresseerde Oekraïense jongen Maxim nam zelfs het gidsen van Maria over, door van alles te zoeken en te vinden, dan zei hij: “Maria, kijk, kijk, kijk goed....daar, kijk!

Hij vertelde dat hij in Oekraïne in het bos woonde en daar door zijn ouders altijd had “leren kijken naar de mooie natuur”.

Geweldig toch! Alle Schoolgidsen Maarheeze bedankt! **Maria Bles**

VARIA

INSTINCT Als je een wonder een naam geeft blijft het een wonder.

Een aantal jaren geleden maakte een vogelpaartje een nestje boven op het luik van ons garageraam en bracht daar jongen groot. Toen het nest verlaten was ruimden we het op. De ouders en jongen gingen naar Noord-Afrika om te overwinteren. Tot onze verbazing bouwden ze, na terugkomst weer een nestje precies op dezelfde plaats en brachten daar weer jongen groot. Weer naar Afrika, etc.

Zo ging het een aantal jaren. Toen kwamen ze niet meer! Met kennissen sprak ik hierover en zei dat ik dit wonderbaarlijk vond. “Ben je gek, dat is gewoon instinct!” Nou, ik vond dat dan ‘gewoon’ een ander woord voor wonderbaarlijk. Want bedenk eens wat die vogeltjes onbewust allemaal kunnen. Op-en-neer naar Afrika navigeren in bepaalde jaargetijden.

Nestplaats alhier weer tot op de decimeter terugvinden, nestje bouwen, eitjes leggen, jongen grootbrengen.

Neem dat navigeren. De mens heeft daar het GPS-systeem voor gebouwd. Toen Ursula van de EU onlangs naar huis vloog, schakelde een ‘grapjas’ dat systeem uit. De piloot zwalkte vijf uur rond en kwam aan de grond omdat er nog wat kaarten aan boord waren. Dan onze trekvogels!

Als je voorbij dat soort clichés denkt, kijk je met een veel grotere verwondering naar de natuur. Bij dieren en planten. “Hoe weet een eikel een eik te worden?”

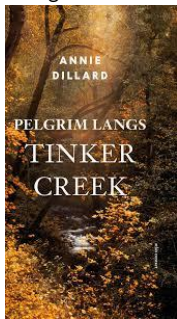
Denk daar maar eens over na en je staat nog geboeider in het veld.

En dat is wat IVN-ers graag willen uitdragen. **Frits W. van Dijk**

DE LITERAIRE TUIN

Groene reiger

Vorige week heb ik een groene reiger een maaltje door de neus geboord. Hij was nog vrij jong en vrij vastbesloten om niet weg te vliegen, maar ook om niet al te roekeloos te zijn. Dus moest hij me in de gaten houden. Ik heb een half uur zitten kijken, en al die tijd beende hij humeurig door het water langs de oever, waarbij hij zijn schitterende, bruin en wit gestreepte nek introk en uitrekte. In dat half uur deed hij maar drie keer een bliksemsnelle uitval naar een streng slijm om te eten, en elke keer pas als ik mijn hoofd iets wegdraaide.

De reiger stond in kalm ondiep water; op het diepste punt stonden zijn oranje poten vijf centimeter onder. Maar hij keek me vooral argwanend aan, alsof ik hem wou neerschieten of zijn visjes zou wegkapen als hij me niet strak in de gaten hield. Mijn enige wapen was roerloos blijven zitten, en mijn enige wens dat hij zou blijven. Ik wist dat hij zou opvliegen als ik ook maar even bewoog. In dat half uur raakte hij aan mijn aanwezigheid gewend-alsof ik een fiets was die iemand op de brug had laten staan, of een door hoogwater achtergelaten tak.

Uit eindelijk, op het laatst, schrok hij toch op van een lichte beweging of gedacht van mij: met een kreet keek hij me nog één keer aan, verhief zich en wiekte traag we, een bocht om, uit het zicht.

Annie Dillard, uit *Pelgrim langs Tinker Creek* (Vertaling Henny Corver)

Ingezonden door **Maria Alders**

PREDATIE OP ONZE VOEDERPLANK.

Een groot aantal van ons heeft een mooie achtertuin met heggen, bomen, struiken bloemperkjes en een mooi glad gazonnetje. Uiteraard perfect geschikt om daar een voederplankje in te plaatsen en ik denk dat de meeste IVN - natuurliefhebbers dat ook wel gedaan hebben. Je kunt deze voederplanken/voederhuisjes kopen in allerlei soorten en maten maar het is toch opletten waar je deze plaatst in je tuin want er liggen altijd kapers op de loer. Dichtbij een struik of heg is een aanrader want de vluchtroute moet zo kort mogelijk naar een veilige omgeving zijn. Laat ze nu maar komen de vaste bezoekers van onze voerplank de roodborst, heggenmus, vink, pimpel en koolmees en vele anderen.

Het is fantastisch om dit allemaal te bekijken vanaf je keuken, serre of

kamerraam compleet met verrekijker en soms fototoestel. Maar dat fantastische kan zo omslaan in unne berg ergernis en nog meer in boosheid als er uit het niets een zeer wendbare sperwer of smelleke aankomt vliegen uit een hinderlaag met grote snelheid van vaak meer dan 40 km/u en de koolmees of

andere vogel eenmaal in die klauwen zit er geen ontkomen meer aan is.

Ik hoor jullie al denken op dat moment „ tju rotzak, erm koolmeesje,, maar het is de natuur en de predator in dit geval het smelleke zoekt de makkelijkste weg om aan voedsel te komen en geef hem eens ongelijk.

Poes op het voederhuisje !!!!

Op de voederplank is het altijd een komen en gaan van vogeltjes en als je deze goed observeert dan is het duidelijk te zien dat ze geen seconde hun aandacht verliezen ze zijn continue alert op alle bewegingen in hun omgeving.

Vaak zit er rond de voederplaats ook wel wat bewaking want bij het minste of geringste beweging van roofvogel zelfs hoog in de lucht of de brave huispoes in de buurt van de voederplank wordt er overal alarm geslagen.

Maar soms zijn er ook andere kleine ergernissen (tenminste bij mij) zoals het voederhuisje goed vullen met zonnebloempitten en meelwormen komt daar een grote dikke houtduif zitten, vreet zich helemaal rond en heeft waarschijnlijk ook nog unne ingebouwde iPhone want er komt nog een collega houtduif vergezellen en weg zonnebloempitten. Maar ze hebben wél het fatsoen om de meelwormen te laten liggen voor de zangvogels.

Een gratis maaltijdje

Of als ik het huisje vol gelegd heb met pinda's en gekraakte walnoten zit er in een mum van tijd de eekhoorn zijn buikje helemaal rond te eten. Maar deze kunnen we geen predators noemen maar dat zijn gratis snoepers en eenmaal

de locatie opgeslagen in da kupke, want daar zijn ze meesters in, zul je ze heel vaak terugzien. Maar laat ze doen wat is er leuker dan een knabbelende eekhoorn met een nootje tussen zijn pootjes enkele meters van je vandaan.

Predatie op de voederplank of huisje is van alle tijden, kunnen we dat voorkomen? Antwoord: "Ja", maar moeten we dat voorkomen? Dit is een eigen keuze al vind ik persoonlijk dat de poes en voederplank geen juiste combi is. **Harrie Hegge.**

NATUURFOTOGRAFIE

PADDENSTOELEN ZOEKEN De herfst is voor mij het meest geschikte jaargetijde om paddenstoelen te zoeken en te fotograferen.

Paddenstoelen zijn er het hele jaar, maar de mooiste en de meeste soorten vind je in de herfst. Tijdens wandelingen en struinen door het Cranendonckse bos, kom je de mooiste tegen, zoals deze **narcisridderzwammen**. Ieder jaar op hetzelfde plekje...

Iets verderop stonden deze **zwarte berkenboleten**.

Paddenstoelen hebben in het algemeen geen lange levensduur, behalve bijvoorbeeld **de tonderen berkenzwammen**.

Langs het fietspad in het Leenderbos zag ik onderstaande geschubde inktzwammen.

Binnen een week waren ze echter alweer verdwenen.

Verschil in foto's: 2 dagen.

Tijdens de IVN-herfstwandeling van 26 oktober in het Weerterbos hebben we ook veel mooie paddenstoelen kunnen zien.

Oranje oesterzwam

Een paddenstoel die ik voor het eerst zag tijdens de wandeling in het Weerterbos was een **goudgele zwameter**.

Ik had er nooit van gehoord en vandaag zag ik hem ook in het Cranendoncksebos.

Rodekoolzwam

Eekhoortjesbrood

Dus tijd om iets over deze paddenstoel te weten te komen: *De goudgele zwameter (Hypomyces chrysospermus) is een schimmel die behoort tot de ascomyceten en op boleten en krulzomen parasiteert.*

Bron: [Wikipedia](#) [CC-BY-SA](#)

Op je mobiel kun je de App **Obsidentify** installeren. Obsidentify herkent heel veel paddenstoelen, maar is niet altijd juist. Als je een foto maakt en laat identificeren, wordt een naam weergegeven, met een scoringspercentage. Je kunt de foto dan uploaden naar: waarneming.nl

Op **waarneming.nl** kun je vinden waar bepaalde soorten voorkomen.

Als je op waarneming.nl een account maakt, krijg je ook eventuele correcties en reacties op je waarnemingen. Obsidentify werkt niet alleen voor paddenstoelen, maar ook voor vogels, insecten en bloemen.

Paddenstoelen zijn de zichtbare vruchtlichamen van schimmels. Ze breken organisch materiaal af en zorgen voor een gezonde bodem. Sommige vormen zelfs relaties met bomen, waarbij ze voedingsstoffen uitwisselen via ondergrondse netwerken.

Maar ze worden zelf ook opgeruimd door o.a. slakken, zoals goede te zien is op deze foto van de **geelwitte russula**. Voor **de porseleinzwammen** (1) ga ik naar het Herbertusbos in Heeze. Deze groeien op dood hout, meestal op beuken. De paddenstoel helpt om dood hout af te breken.

Voor **de vliegenzwammen** (2) ben ik naar de Looserplas in Budel-Dorplein geweest. Daar stonden ze in groten getale tussen het gras. Ik heb er meteen ook een tekenbeet opgelopen.

Tot zover mijn foto's en verhaaltjes over paddenstoelen.. **Ton Krabbendam**

CURSUSSEN

INSECTENCURSUS 2026

In 2026 organiseert IVN Cranendonck in samenwerking met IVN Weert gezamenlijk een insectencursus bestaande uit 3 lessen en 3 excursies in de periodes maart/april, juni en augustus. In de cursus gaat het vooral over de wonderlijke en bijzondere levenswijzen van insecten in relatie met hun omgeving zoals voedselkeuzes en nestgelegenheden.

De belangrijkste orde van insecten worden met algemene voorbeelden behandeld. De lessen en excursies vinden afwisselend plaats in het *NMC Weert* en *IVN-honk IVN Cranendonck* en *natuurgebieden in Weert en Cranendonck*.

Cursisten ontvangen digitaal informatie over insecten afgeleid van de lessen en excursies. De kosten voor de cursus zijn voor IVN leden 25 euro en niet-leden 50 euro incl. jaarlidmaatschap. Voor meer info: Wiel Zentjens, zentjenswiel@gmail.com

CURSUS NATUUR IN DE KEMPEN

In 2026 komt er ook weer een cursus Natuur in de Kempen. Een afwisselende cursus voor wie meer wil weten over alle mooie, interessante en eigenaardige zaken die in De Kempen te ontdekken zijn. De cursus is bedoeld om meer plezier te krijgen in het beleven van de prachtige natuur en het landschap in de Kempen.

De cursus wordt gegeven door (en voor) 5 IVN-afdelingen in de Kempen. De thema-avonden zullen daarom in Bergeijk, Valkenswaard-Waalre, Veldhoven en Cranendonck gegeven worden.

Ook de excursies gaan naar verschillende natuurgebieden in De Kempen. Twee lessen worden door gidsen van IVN Cranendonck gegeven: Wiel Zentjes doet les 4, Hans van Dalen verzorgt les 6.

De thema's die aan de orde komen zijn:

1. beken, beekdalen en vogels
2. vennen en biodiversiteit
3. bermen, slootkanten en (bloem)planten
4. heide, heidebeheer, en insecten
5. bossen, bomen en herfstverschijnselen
6. natuur en cultuur, de geschiedenis van het landschap

De natuur- en landschapsgidsen zullen niet alleen iets vertellen over flora, fauna en landschappen, maar ook over het ontstaan en de geschiedenis van verschillende natuurgebieden in de regio.

De 6 thema-avonden zijn op dinsdag van 19.30 tot 21.30 en de 6 excursies op zaterdagochtend van 09.00 tot 12.00 volgend op de lesavond.

Informatie over aanmelden volgt in januari. **Hans van Dalen**

INTERESSANTE WEBSITES.

[Home - IVN](https://www.ivn.nl) <https://www.ivn.nl>

Op deze site is ontzettend veel informatie te vinden over een breed scala van onderwerpen. Voor professionals en vrijwilligers, voor jong en oud.

- Informatie over de plaatselijke ivn-afdelingen, activiteiten waar je als vrijwilliger aan kunt deelnemen, zoals tuinieren, meetellen, opruimen.....
- Een uitgebreid pakket van lesbrieven. Te gebruiken door schoolgidsen, maar ook om ideeën op te doen en materiaal te downloaden, om te doen met je (klein) kinderen.
- De IVN-natuuracademie online. Hier kun je informatie krijgen wederom over een breed gebied van wat er in de natuur te leren valt, middels e-learning of online cursussen. Leuk om te doen!
- **Downloads** over bijvoorbeeld, hoe maak ik een insecten hotel, zadenpakketjes zelf maken, maak je eigen schepnet, bodemdieren doeboek..... Ik noem er een paar.
- Leren over de natuur. "Kunnen vissen bevriezen?"

<https://www.sovon.nl>

Samen met duizenden vrijwilligers brengt Sovon de ontwikkelingen in aantallen en verspreiding van vogels in kaart. Door verklarend onderzoek krijgen we inzicht in de oorzaken van deze veranderingen. Je kunt er info vinden over een groot aantal vogels, informatie per gebied, je vogelkennis oefenen met online cursussen en webinars.

<https://naturetoday.com>

Een website waar je op de hoogte gebracht wordt van actuele gebeurtenissen in de natuur in Nederland en daarbuiten. Nature Today heeft als doel de samenleving te informeren over actuele gebeurtenissen in de natuur.

Zij maakt gebruik van:

1. Resultaten uit bestaande ecologische monitoringprogramma's.
2. Aanwezige ecologische kennis bij natuurorganisaties en kennisinstellingen.
3. Nieuwe programma's en ICT-technologieën voor analyse, voorspelling en (live) visualisatie van gebeurtenissen in de natuur.

[Home | Waterschap De Dommel](#)

Hier informatie te vinden over de grondwaterstand, hun beleid t.a.v. begroeiing in sloten en beken, de watertransitie met ruimte voor water. En voldoende grondwater en oppervlaktewater, dat schoon en veilig is.

<https://www.staatsbosbeheer.nl/>

Staatsbosbeheer beheert het groene erfgoed van Nederland; 268.000 hectare natuur die we beschermen, die je kunt beleven en die we samen met en voor anderen duurzaam benutten. Op de site vind je activiteiten zoals wandelingen, excursies, werk in uitvoering, **natuurodrachten voor de kinderen**, info....

<https://www.brabantslandschap.nl/>

Waar Natuurmonumenten een landelijke organisatie is, die zich richt op natuurbehoud, is Brabants Landschap een regionale organisatie is die zich specifiek inzet voor natuur en landschap in de provincie Noord-Brabant.

Tot slot nog de volgende natuurorganisatie.

<https://arkrewilding.nl/> ARK is een ondernemende natuurorganisatie die nieuwe, wilde natuur ontwikkelt en bestaande natuurgebieden versterkt door rewilding. Lees bv. [KempenBroek | ARK Rewilding Nederland](#)

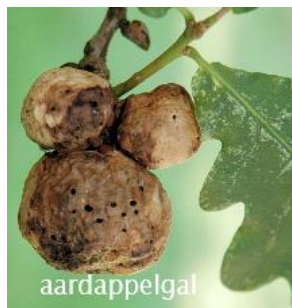
Monique van de Konijnenburg

PRESENTATIE WAARNEMINGEN KONING EIK.

Als afsluiting van het jubileumjaar, waarin de eik centraal stond, werd er nog een lezing gegeven door Wiel Zentjes. Hij werd daarbij ondersteund door eigen waarnemingen van andere IVN-ers. Er was fotomateriaal en meegebrachte materialen, zoals diverse gallen.

Als leidthema van het jubileumjaar was er gekozen voor de inlandse, zomereik. Het is deze boom die een belangrijke biotoop is voor veel soorten insecten, dieren, vogels en schimmels. Dit hebben we kunnen horen tijdens de lezing van Jeroen Helmer. Waar Jeroen Helmer de betekenis van de inlandse eik in een breed perspectief plaatste, ging Wiel dieper in op het grote aantal insecten die je aantreft bij de zomereik. Zij maken daar gallen.

Het insect injecteert een groeihormoon, de boom reageert daarop door voedingsstoffen om het eitje of eitjes in te kapselen. Door die verschillende groeihormonen variëren ook de vormen van de gallen. Wiel laat er een stel zien.

aardappelgal

ananas galappel

eikennappgalletjes

Allerlei soorten insecten kunnen gallen maken, wespen, vliegen, vlinders.....

De gallen komen niet alleen voor aan de bladeren van de eik, er zijn ook galwespjes die de knoppen van de eik gebruiken om hun eitjes in te leggen. Zo beschermt de gal de larven tegen roofdieren en weersomstandigheden en voorziet hen van voedingsstoffen uit het plantenweefsel.

Bladmineerder

Tijdens de koffiepauze worden ervaringen uitgewisseld en kunnen we de meegebrachte materialen bekijken. Wiel vertelt verder over de soorten eiken in Cranendonck, over de smidse bij een eik, over de bladmineerders, de slakrups.

Zo veel te zien en te leren over Koning EIK!

Het was een mooie afronding van het 40 jarig jubileumjaar.

Monique van de Konijnenburg

VAN DE REDACTIETAFEL.

Tot slot nog een paar belangrijke data: **11 januari De Snertwandeling** in de Pan en **31 januari Speuren in het donker**. Zo komen we al weer aan de laatste Craenkoerier van dit jaar. Ik dank jullie voor jullie bijdragen.

Deze Craenkoerier is speciaal, omdat Annette hem niet meer zal kunnen lezen.

Het is nog steeds moeilijk om dit te bevatten.

Ik wens iedereen een goed en gezond 2026 toe!

Monique van de Konijnenburg

Voor de Craenkoerier van april inzending kopij: uiterlijk 28 maart

Inleveradres: moniquevdko@hotmail.com

Beleef de natuur met IVN en word lid

Vind jij ook dat natuur onderdeel van ons dagelijks leven zou moeten zijn?
Voor €25 per jaar steun je het werk van IVN.

Voordelen op een rij:

- 3x per jaar het afdelingsblad De Craenkoerier
- 4x per jaar het tijdschrift Mens en Natuur
- Gratis of met korting deelnemen aan activiteiten en cursussen

digitaal inschrijven

Voor- en achternaam

Straat + huisnummer

Postcode

Woonplaats

Telefoonnummer

Geboortedatum

E-mail

Hierbij machtig ik IVN tot wederopzegging naastgenoemd
bedrag jaarlijks van mijn rekening af te schrijven:
Voor meer informatie clasinadewit@live.nl

☐ €25 volledig lidmaatschap

IBAN

Datum

Op naam van

Handtekening

☐ Ik ontvang graag vrijblijvend informatie over vrijwilliger worden bij IVN.

Word ook lid! scan de QR-code voor digitale inschrijving of stuur deze kaart naar
ledenbeheer: clasinadewit@live.nl Kerkstraat 3 6026 RT Maarheeze

Indien onbestelbaar graag retour aan:
IVN-afdeling Cranendonck
p/a Sterkselseweg 32
6026 EB Maarheeze